

OBSAH

PŘEDMLUVA KE IV. VYDÁNÍ	15
Náplň a úkoly dětské stomatologie (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	17
VÝVOJ A MORFOLOGIE ÚSTNÍCH TKÁNÍ (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	19
Vývoj chrupu	21
Stručný nástin embryologie	21
Histogenese zubních tkání	23
Vývoj zubů	29
Časový průběh dentice	31
Uložení zárodků v čelistech a mechanismus prořezávání	38
Resorpce kořenů dočasných zubů	40
Anatomie dočasných zubů	41
Rozdíly mezi dočasnými a stálými zuby	41
Dočasné řezáky	42
Dočasné špičáky	42
Dočasné stoličky	43
Vývoj čelistí (<i>J. Toman</i>)	48
Horní čelist	48
Dolní čelist	49
Anatomie dětských čelistí (<i>J. Toman</i>)	50
Horní čelist	50
Dolní čelist	52
STOMATOLOGICKÉ VYŠETŘENÍ A PŘÍPRAVA DÍTĚTE	
(<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	55
Vyšetření a plán ošetření	57
Celkový pohled na nemocného a anamnesa	57
Extraorální a intraorální vyšetření	58
Rentgenologické vyšetření	58
Pomocná vyšetření	59
Plán ošetření	59
Věk dítěte	59
Kazivost chrupu	60
Zdravotní stav dítěte	60
Schopnost spolupráce	60
Ortodontické ohledy	60
Časové možnosti nemocného	60
Hmotné a personální vybavení ordinace	61
Naléhavost výkonu	61
Ošetření v celkové anestezii	61

Rentgenologické vyšetřování	62
Jednání s dítětem při snímkování	62
Technika snímkování	63
Indikace k rentgenovému vyšetření u dětí	66
Rentgenový obraz dětského chrupu	68
Ochrana před rentgenovým zářením	72
Psychologická příprava před stomatologickým ošetřením	72
Faktory ovlivňující přístup dětí ke stomatologickému ošetření	72
Psychoprofylaxe ve stomatologii	75
Zásady jednání s dítětem	77
Zacházení se špatně spolupracujícími dětmi	82
Medikamentosní příprava	86
Medikamentosní příprava při dlouhotrvajících výkonech	86
Medikamentosní příprava nespolepracujících dětí	87
Medikamentosní příprava normálních dětí, u nichž příčinou nespolepráce je strach	88
Medikamentosní příprava dětí se sníženým intelektem	89
Medikamentosní příprava dětí, u nichž příčina nespolepráce není ovlivněna vůlí	89
Preparáty a dávky	91

PREVENCE V DĚTSKÉ STOMATOLOGII (*J. Komínek, E. Rozkocová*) 95

Prevence zubního kazu	98
Endogenní prevence zubního kazu	99
Endogenní prevence solemi fluoru	100
Metabolismus fluoru	101
Mechanismus protikazového působení fluoru	102
Toxikologie fluoridů	103
Možnosti endogenní fluoridace	104
Místní profylaxe zubního kazu	106
Místní profylaxe solemi fluoru	106
Pečetění fisur	108
Místní účinek potravin	108
Hygiena ústní dutiny	109
Prostředky k omezení mikrobiální flóry	111
Prevence parodontopatií	112
Onkologická prevence (<i>J. Toman</i>)	112

VÝVOJOVÉ PORUCHY V OBLASTI OROFACIÁLNÍ SOUSTAVY
(*J. Komínek, E. Rozkocová*) 115

Poruchy vývoje zubů	117
Anomálie počtu zubů	119
Hypodontie	119
Hyperodontie	121
Srostlice	123
Anomálie tvaru zubů	126
Anomálie velikosti zubů	128
Mikrodoncie	129
Makrodoncie	130
Anomálie polohy zubů	130
Poruchy tvorby zubních tkání	131
Hypoplasie a hypomineralisace zubních tkání	133
Dysplasie zubních tkání	135

Poruchy vývoje a prořezávání zubů z hlediska časového	139
Vývojové vady obličeje a čelistí (<i>J. Toman</i>)	142
Rozštěpy rtu a patra	142
Rozštěpové vady obličeje	145
Deformity obličeje	146
Dysostosis craniofacialis	146
Dysostosis mandibulofacialis	148
Robinův syndrom	148
Progresivní hemiatrofie obličeje	148
Kongenitální hemihypertrofie obličeje	150
Asymetrie obličeje při caput obstipum congenitum	150
Obrna lícního nervu	151
Anomálie horní čelisti	152
Prognatie	152
Retrognatie	154
Agnatie maxilární	155
Anomálie dolní čelisti	155
Progenie	155
Mikrogenie	158
Laterogenie	160
Agenie	161
Mordex apertus	162
Anomálie jazyka	163
Rozštěp jazyka	163
Ankyloglossia	163
Vrozená makroglosie	163
Lingua plicata	164
ZÁCHOVNÁ STOMATOLOGIE (<i>J. Komínek, E. Rozkvcová</i>)	165
Náplň a úkoly záchovné stomatologie	167
Rozdělení zubního kazu	167
Klinický obraz a diagnostika zubního kazu	169
Dočasný chrup	172
Význam ošetření dočasného chrupu	172
Ošetřování kazů dočasných zubů	174
Povrchový kaz	174
Hluboký kaz	177
Onemocnění dřeně a ozubice dočasných zubů	183
Onemocnění dřeně dočasných zubů	185
Hyperémie dřeně	185
Zánět dřeně	185
Nekrosa a gangréna dřeně	190
Zánět ozubice	192
Zánět okostice	194
Stálý chrup	196
Charakteristika zubů s nedokončeným vývojem	196
Ošetřování zubního kazu zubů s nedokončeným vývojem	201
Povrchový kaz	201
Hluboký kaz	202
Kaz v blízkosti dřeně	205
Výplňové hmoty používané v dětské stomatologii	205

Komplikace při ošetření hlubokého kazu	207
Onemocnění dřeně a ozubice stálých zubů	208
Zánět dřeně	208
Zánět korunkové části dřeně	209
Zánět celé dřeně	209
Gangréna dřeně	210
Zánět ozubice	216
ÚSTNÍ, ČELISTNÍ A OBLIČEJOVÁ CHIRURGIE	217
Anestezie (<i>J. Komínek, J. Pokorný, E. Rozkocová</i>)	219
Periferní znecitlivění	219
Povrchová anestezie	219
Injekční anestezie	220
Kontraindikace injekční anestezie	224
Komplikace při injekční anestezii	225
Hlavní zásady prevence komplikací při anestezii	228
Celkové znecitlivění	229
Plán sanace chrupu v celkové anestezii	230
Dentoalveolární chirurgie	231
Extrakce zubů (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	231
Příprava dítěte na extrakci a anestezie	232
Mechanismus extrakce	232
Indikace k extrakcím	235
Kontraindikace extrakcí	235
Ošetření extrakční rány	236
Komplikace při extrakci	236
Komplikace po extrakci	238
Periapikální exkochleace	239
Chirurgické výkony v ortodonticii (<i>J. Toman</i>)	240
Ortodontická extrakce zubů	240
Chirurgické léčení diastematu	242
Chirurgické zeslabení alveolární kosti	243
Osteotomie dásňového výběžku podle Bichlmayera	243
Kortikotomie	243
Chirurgické usměrnění retinovaných zubů (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	245
Plantace zubů	247
Historie plantací	247
Typ zubu	248
Technika plantací	250
Prognosa plantací u dětí	254
Komplikace při prořezávání zubů	257
Preerupční komplikace	258
Komplikace postihující sousední zuby	258
Erupční komplikace	261
Úrazy obličeje, zubů a čelistí	262
Poranění měkkých tkání obličeje (<i>J. Toman</i>)	262
Popálení obličeje	262
Poleptání obličeje chemickými látkami	263
Popáleniny elektrickým proudem	263
Poškození rentgenem a radiem	263
Úrazy zubů u dětí (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	264

Rozdělení úrazů	265
Poranění zubních tkání	265
Poškození závěsného aparátu zubu	273
Poškození kosti alveolárního výběžku	279
Úrazy v dočasném chrupu	280
Pozdní následky úrazů zubů	282
Zlomeniny čelistí (<i>J. Toman</i>)	285
Zlomeniny dásňového výběžku	285
Zlomeniny dolní čelisti	287
Zlomeniny horní čelisti	292
První pomoc při úrazech obličeje a při zlomeninách čelistí	294
Praktické připomínky k ošetření čelistně lících poranění	295
Péče o děti se zlomeninami čelistí	295
Záněty v oblasti úst a obličeje	297
Záněty zubního původu	297
Zánět okostice	297
Hlíza podslizniční	297
Hlíza patrová	299
Hlíza tváře	299
Flegmóna tváře	301
Flegmóna očnice	302
Hlíza při dolní čelisti	302
Hlíza podčelistního prostoru	304
Flegmonosní zánět ústní spodiny	304
Hlíza podbradová	304
Cheilitis	305
Záněty jazyka	306
Záněty krajiny podjazykové	307
Hnisavý zánět čelistí u kojenců a u dětí	308
Specifické záněty	316
Aktinomykosis	316
Tuberkulosa	318
Syfilis	318
Noma	319
Záněty mýzních uzlin v obličeji a na krku	321
Anatomic lymfatického aparátu obličeje a krku	321
Akutní zánět mýzních uzlin	323
Lymphodinitis submandibularis acuta	324
Lymphodinitis submentalis acuta	325
Chronický zánět mýzních uzlin	326
Benigní virusová lymphodinitis	327
Specifické záněty mýzních uzlin	327
Tuberkulosa mýzních uzlin	327
Choroby slinných žláz	329
Záněty slinných žláz	329
Akutní záněty	330
Chronické záněty	332
Sialolithiasis	332
Slinné píštěle	333
Cysty a nádory slinných žláz	334
Cysty průšňí slinné žlázy	334

Nádory slinných žláz	335
Onemocnění čelistního kloubu	336
Vývojové poruchy čelistního kloubu	336
Záněty čelistního kloubu	336
Luxace a subluxace čelistního kloubu	338
Ankylosis temporomandibularis	339
Cysty	340
Cysty odontogenní	340
Cysty kořenové	340
Cysty zárodečné	343
Cysty parodontální	344
Cysty bez vztahu k zubům	344
Cysty traumatické	344
Cysty ductus nasopalatini	345
Cysty papillae incisivae	346
Laterální cysty intraoseální	346
Laterální cista extraoseální	346
Retenční cysty	346
Ranula	347
Kongenitální mucinosní cista ústní spodiny	348
Dermoidní cysty ústní spodiny	349
Epidermoidní cysty ústní spodiny	350
Kongenitální cysty krční	350
Cysty a píštěle z ductus thyroglossus	350
Hygroma colli cysticum	351
Branchiogenní cysty	352
Nádory čelisti a přilehlých měkkých tkání	353
Diagnostika	353
Léčení nádorů	354
Benigní mesenchymální nádory	354
Fibromy	355
Myxom	357
Lipom	358
Chondrom	358
Osteom	358
Hemangiom	362
Lymfangiom	364
Myom	366
Maligní mesenchymální nádory (sarkomy)	367
Sarkomy v hloubce měkkých tkání	367
Sarkomy čelistních kostí	369
Fibrosarkom odontogenní	371
Sarkomy z lymforetikulární tkáně	371
Benigní epitelové nádory	372
Papilom	372
Verruca	373
Nádory slinných žláz	373
Nádory zubního původu	373
Adamantinom	373
Měkký odontom	375
Tvrdý odontom	375

Maligní epitelové nádory	376
Epulis	376
Epulis gigantocellularis	376
Epulis fibromatosa	377
Epulis granulomatosa	378
Granuloma pyogenicum	378
ONEMOCNĚNÍ ÚSTNÍ SLIZNICE A PARODONTU (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>) 379	
Záněty sliznice ústní dutiny	381
Cheilitis	382
Gingivitis	385
Papillitis	385
Gingivitis	386
Terapie gingivitid	391
Glossitis	394
Záněty provázené hypertrofií nitkovitých papil	394
Záněty provázené atrofií nitkovitých papil jazyka	395
Terapie glositid	396
Lingua geographica	396
Lingua villosa nigra	396
Glossitis rhombica mediana	397
Stomatitis	397
Akutní formy zánětu ústní sliznice	398
Chronické formy zánětu ústní sliznice	400
Choroby parodontu	402
Terapie parodontopatií	410
PROTETIKA DĚTSKÉHO VĚKU (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>) 413	
Poslání protetiky dětského věku	415
Náhrady zubů u dětí	415
Rekonstrukce korunky jednotlivých zubů	416
Rekonstrukce korunky stálých vitálních zubů	416
Rekonstrukce korunky stálých zubů ošetřených kořenovou výplní	423
Rekonstrukce korunky dočasných zubů	425
Náhrady chybějících zubů	425
Náhrady dočasných zubů	427
Náhrady stálých zubů	428
Fixační dlahy	430
PROJEVY CELKOVÝCH ONEMOCNĚNÍ V ÚSTNÍ DUTINĚ	
(<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	431
Základní údaje o somatickém a psychickém vývoji dítěte	433
ZMĚNY V ÚSTNÍ DUTINĚ PŘI CELKOVÝCH ONEMOCNĚNÍCH 437	
Etiopatogenese změn v ústní dutině	439
Projevy infekčních onemocnění v ústní dutině	440
Infekční choroby, jejichž projevy jsou převážně lokalizovány v ústní dutině	440
Gingivostomatitis herpetica	440
Herpes simplex	442
Stomatitis aphthosa recurrens	443

Stomatitis epidemica	445
Zoster	445
Herpangina	445
Stomatitis soorica	446
Onemocnění provázená typickým nálezem v ústní dutině	447
Spála	447
Spalnice	447
Zarděnky	448
Plané neštovice	448
Přenos vakciny do ústní dutiny	448
Záškrť	449
Příušnice	452
Černý kašel	452
Infekční mononukleosa	453
Projevy krevních chorob v ústní dutině (<i>J. Handzel, J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	453
Anémie	453
Onemocnění bílé krevní složky	455
Agranulocytosa	455
Leukémie	455
Krvácivé choroby	458
Hemofilie	458
Trombocytopenie	458
Krvácivé stavy z krevních cévních příčin	459
Projevy poruch metabolismu vitamínů v ústní dutině (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	462
Vitamin A	465
Vitamin D	465
Vitamin K	466
Vitaminy komplexu B	466
Vitamin C	469
Terapeutické zásady při léčení vitaminových karencí	470
Projevy chorob žláz s vnitřní sekrecí (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	471
Hypofýza	471
Štítná žláza	473
Příštná tělíska	476
Pohlavní žlázy	477
Nadledviny	479
Pankreas	479
Projevy degenerativních onemocnění (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	482
Ektodermální dysplasie	483
Mongolismus	484
Projevy systémových onemocnění kostních v ústní dutině (<i>J. Komínek, E. Rozkocová, J. Toman</i>)	485
Chondrodystrophia foetalis (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	487
Dysostosis cleidocranialis (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	488
Osteogenesis imperfecta (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	489
Osteopetrosis (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	489
Gargoylismus (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	489
Osteodysplasia fibrosa (<i>J. Toman</i>)	490
Osteodystrophia fibrosa (<i>J. Toman</i>)	493
Eosinofilní granulom (<i>J. Toman</i>)	495
Choroba Handova-Schillerova-Christianova a choroba Lettererova-Siweova (<i>J. Toman</i>)	496
Projevy kožních onemocnění (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	497

Projevy alergie v průběhu stomatologického ošetření (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	499
Projevy alergie v ústní dutině	499
Léčení alergických projevů v ústní dutině	501
Projevy anafylaktické reakce při stomatologickém ošetření	501
STOMATOLOGICKÁ PÉČE O NEMOCNÉ DĚTI (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	503
Hygiena ústní dutiny	500
Kontroly a preventivní prohlídky	506
Sanace ústní dutiny	506
Ošetřování dětí s organickými vadami	506
STOMATOLOGICKÁ GENETIKA (<i>J. Handzel, M. Macek</i>)	509
PLÁNOVITÁ A SYSTEMATICKÁ PÉČE O CHRUP DĚTÍ A MLÁDEŽE (<i>J. Komínek, E. Rozkocová</i>)	523
Postup při provádění systematické péče	526
Kádrové vybavení pedostomatologických zařízení	527
Vedení záznamů v péči o chrup dětí	529
Psychologický doslov	534
Literatura	536
Rejstřík	537